

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านหนองสลักไผ่ หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอเสีจิว จังหวัดราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-095-7

บทคัดย่อ

นางสาวสุกัญญา มณีภาค : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านหนองสลักไผ่ หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สอาด สุลักษณ์, 130 หน้า

ISBN 974-533-095-7

งานวิจัยฉบับนี้นำเสนอผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไผ่ หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิจัยเน้นศึกษากระบวนการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไผ่ ว่าสามารถบรรลุเป้าหมายในการมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองเพียงใด การวิจัยเพื่อประเมินโครงการศึกษาวิเคราะห์ มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยแผนวิธีดำเนินการวิจัยแบบชีพโมเดล ข้อมูลที่ใช้ประกอบการประเมินได้จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์จัดเก็บข้อมูลตามแบบ บร. การจัดเวทีชาวบ้าน ตลอดจนการสังเกตในรูปแบบต่างๆ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อหาข้อสรุป พบว่ากองทุนหมู่บ้านหนองสลักไผ่ มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกทั้งหมด 86 ราย ใน 4 กลุ่มอาชีพ คือ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน รวมเป็นเงินทั้งหมด 797,000 บาท เงินที่กู้ได้ถูกนำไปใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา สุกัญญา มณีภาค
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา สอาด สุลักษณ์
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา สอาด สุลักษณ์

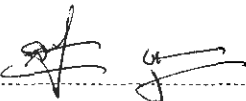
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์สอาด สุตักษณ์)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์สามารถ บุญอาจ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

25 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์สอาด สุลักษณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลา ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัย ตลอดจนตรวจสอบเอกสาร และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของสารนิพนธ์ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ อาจารย์สามารถ บุญอาจ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำชี้แนะ และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณ อาจารย์สังัด พิษพันธ์ พัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน นายเปรี๊ยะ แสนธิ ผู้ใหญ่บ้าน นายทองแดง แจ็กจันทิก ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอบคุณพ่อแม่พี่น้องหมู่บ้านหนองสลักไค้ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณแม่คำเคียน จุคจันทิก ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สุกัลยา มณีภาค

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอ้อมมติ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์	5
2.2 ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
2.3 แบบดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
2.4 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
2.7 หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	12
2.8 การประเมินโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14
2.7 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ	14
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	15
3.1 รูปแบบการประเมินโครงการ	15
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	21
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	22
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	22
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	23

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	23
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	25
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชนระดับท้องถิ่น	25
4.2 ผลการประเมินโครงการภาพรวม	29
4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	32
4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	33
4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	34
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	36
5.1 สรุป และอภิปรายผล	36
5.2 ข้อเสนอแนะ	39
บรรณานุกรม	41
ภาคผนวก	42
ภาคผนวก ก แผนที่หมู่บ้านและแผนที่ตำบล	43
ภาคผนวก ข ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค	46
ภาคผนวก ค แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (กทบข.๑)	56
ภาคผนวก ง แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (กทบ.๒)	59

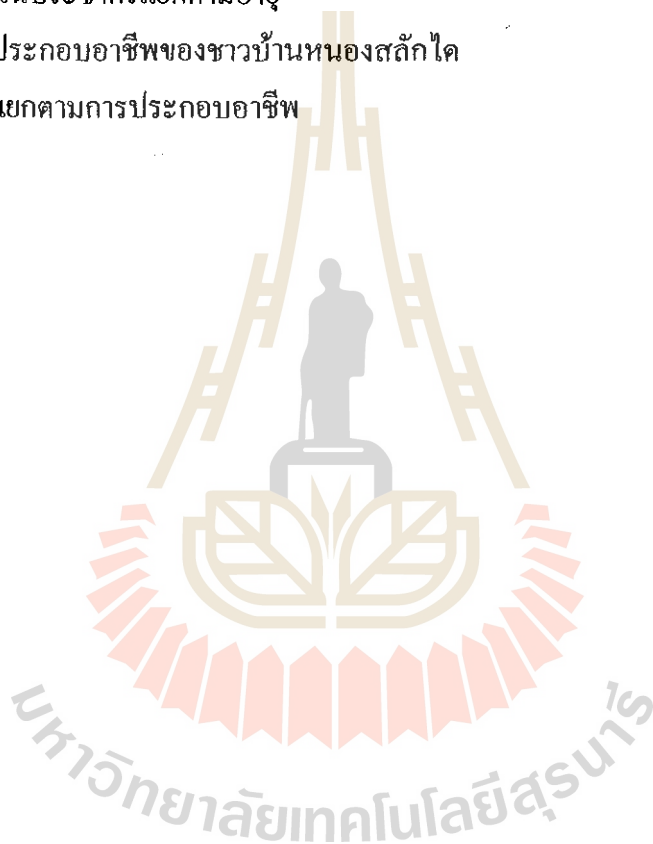
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
4.1 ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดเวทีประชาคม	29
ก.1 แผนที่หมู่บ้านหนองสลักไค หมู่ที่4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	44
ก.2 แผนที่ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	45

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท	16
3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย	18
3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ	19
3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต	21
4.1 แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุ	26
4.2 แสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านหนองสลักไค	27
4.3 ยอดเงินกู้แยกตามการประกอบอาชีพ	33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องมาจากว่ารัฐบาลโดยการนำของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีนโยบายให้จัดตั้งกองทุนขึ้นมา เพื่อต้องการยกระดับฐานะและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เพราะเชื่อมั่นว่าหากสามารถทำให้เศรษฐกิจฐานราก นั่นก็คือประชาชนมีความอยู่ดีกินดี สามารถพึ่งพาตนเองได้แล้ว ก็จะช่วยทำให้เศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้น การแก้ไขปัญหาในส่วนอื่นๆ ก็จะง่ายขึ้นตามลำดับ ดังนั้นจึงเกิดโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย (ที่มา : หนังสือพิมพ์รายวันวันที่ 29 กันยายน 2544)

บ้านหนองสลักไค ตำบลกุดน้อย อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา ก็เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ได้เข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน และได้รับการจัดสรรเงินทุน 1 ล้านบาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันได้ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพเป็นจำนวนหลายรายแล้ว เพื่อจะได้ทราบว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองสลักไคประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด จึงสมควรให้มีการประเมินโครงการเพื่อจะได้ทราบถึงข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้หรือไม่

- 1) การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก
- 2) มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้มีความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาสร้างศักยภาพของตนเอง และการสร้างเศรษฐกิจพอเพียง

4) เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

5) ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

1.2.3 เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ใดบ้าง และทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายในและระหว่างหมู่บ้านกับตำบล

1.2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน และที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.2.5 เพื่อให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างมีระเบียบเป็นขั้นตอน

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน ตลอดจนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ ได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย รวมทั้งยังใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และตีความข้อมูล เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริพเวน (Scriven)

สคริพเวนได้กำหนดความหมายของการประเมินว่า "การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน" และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิด และรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน

1.3.2 แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin)

ให้ความหมายของการประเมินว่า "การวางแนวความคิดเพื่อการประเมินและการจัดระบบสารสนเทศ ที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินโครงการ"

1.3.3 แนวคิดการประเมินของไพรวัส (Provus)

ไพรวัส ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้อง ที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ

1.3.4 รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินในที่นี้ รูปแบบการประเมินดังกล่าว กล่าวไว้ว่า "การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นแนวทางเลือกในการตัดสินใจ" ซึ่งได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนด หรือ ระบุข้อมูลที่ต้องการ
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) วิเคราะห์ และจัดสรรสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

นอกจากนี้ สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า "CIPP" ที่มาจากตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมินดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

- 1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน(Planing Dccisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม
- 2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ(Structuring Dccisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น
- 3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ(Implementing Dccisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ
- 4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ(Rccycling Dccisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

1.4 วิธีดำเนินการ

ในการศึกษาการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไฉ่ หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ บ้านหนองสลักไฉ่ หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1.1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
 - 1.1) ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ประชากรในการศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1) ผู้นำหรือ ประธานกองทุน ได้แก่ นายทองแดง แจกจันทิก
 - 2.2) ราษฎรในหมู่บ้านหนองสลักไค จำนวน 202 ครัวเรือน โดยการสัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัว
 - 2.3) กลุ่มผู้กู้แยกตามอาชีพ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มค้าขาย

การศึกษาได้ใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกันตามหลักการข้อมูลที่ต้องการ มีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษาจากเอกสาร(Documentary Studies) เพื่อศึกษาความเป็นมาของโครงการระเบียบการต่างๆ ของกองทุนและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน
- 2) การศึกษาภาคสนามโดยวิธีการดังต่อไปนี้
 - 2.1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non Participation observation) เพื่อสังเกตสภาพทั่วไป พฤติกรรมความเป็นอยู่ ตลอดจนวิถีชีวิต การดำเนินงานของกลุ่มผู้กู้เงินด้วย
 - 2.2) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายกรณี(Indepth Interview) เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ จึงสามารถสร้างคำถาม และตัดแปลงคำถามขณะที่ สัมภาษณ์ได้

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมินโครงการผู้วิจัยคาดว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะได้ประโยชน์ ดังนี้

- 1.5.1 มีความรู้ความเข้าใจและทราบถึงกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คือ
 - 1) ได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินกู้ยืมของราษฎรในหมู่บ้านหรือไม่
 - 2) ได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านมีความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนหรือไม่
 - 3) ได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านจะเป็นกระบวนการพึ่งพาตนเอง และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านหรือไม่
 - 4) ได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันเศรษฐกิจหรือไม่
 - 5) ได้ทราบว่าสมาชิกในหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมหรือไม่

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

2.2.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ทางรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ภายในหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบ บริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

สามารถเป็นเงินกองทุนหมู่บ้านได้ ซึ่งทั้งนี้ และเงินกองทุน 1 ล้านบาทสามารถอยู่ได้ตลอดไป

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังต่อไปนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชน ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และมีความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแต่ละชุมชนท้องถิ่น และสังคมโดยรวม

5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 ระเบียบที่เกี่ยวกับข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ที่สำคัญดังต่อไปนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่งและเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือ ได้รับโทษจำคุกจากคำพิพากษาถึงที่สุด

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) กำหนดแผนการจัดทวงเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการลดหนี้สินแก่

กองทุน

3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

4) กำหนดแผนงานและออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน

5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน

7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการ อาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ

10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุม และวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามระเบียบนี้ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

3) ศึกษาวิเคราะห์และวิจัยข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานของคณะกรรมการ

และของกองทุน

4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน

6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี : 2544)

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544

ระเบียบนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ออกระเบียบไว้มีสาระสำคัญโดยสรุปเป็นดังต่อไปนี้

หมวด 1 ชื่อความทั่วไป

กล่าวถึง ความหมายของคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กล่าวถึง หลักการ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึง วัตถุประสงค์ คณะกรรมการสนับสนุนและวัดผลศักยภาพของ การกำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน สนับสนุนและวัดผลศักยภาพของ คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด บูรณาการแผนงานเพื่อสนับสนุนดำเนินการกองทุน ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับ แต่งตั้งคณะทำงาน ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

กล่าวถึง ให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน มีอำนาจหน้าที่ รับเงินทะเบียนกองทุน ประเมินความพร้อมของกองทุน สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ จัดทำระบบข้อมูล

รายงานผลการดำเนินงานแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่
อื่นๆ ตามมอบหมาย

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึง ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุน จำนวน 15 คน
ซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยสมาชิก ต้องมีคุณสมบัติ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่
น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ
เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ
ยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
หรือไร้ความสามารถไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท ไม่เคยถูกไล่ออก
หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยมีอำนาจหน้าที่
ในการบริหารและจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ออกระเบียบ ข้อบังคับ
และหลักเกณฑ์ในการบริหาร โดยที่สมาชิกของหมู่บ้านเห็นชอบร่วมกัน รับสมาชิกและจัดทำ
ทะเบียนสมาชิก พิจารณาให้เงินกู้ สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ กรรมการกองทุน
มีวาระในการ ดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี (แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้)

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

กล่าวถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินจัดสรรจากรัฐบาลหรือ
ทรัพย์สินที่ได้บริจาค เงินกู้ยืม ดอกผลที่เกิดจาก กองทุน หรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ
สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น คณะกรรมการกองทุนสามารถ
กำหนดระเบียบเกี่ยวกับหุ้นหรือเงินฝากจะ ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่าง
น้อยปีละครั้งในการประชุมต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรืออาจมี
ประชุมวิสามัญ

หมวด 7 การกู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึง สมาชิกที่ต้องการกู้เงิน ต้องยื่นคำขอกู้เงินโดยระบุวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน
อย่างชัดเจน แล้วยื่นต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกขอกู้ได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท
หากต้องการกู้มากกว่านี้ ต้องส่งคำขอกู้เข้าสู่เวทีการพิจารณาของหมู่บ้าน (ในขั้นนี้เงินสูงสุด
ไม่เกิน 50,000 บาท) ให้ผู้ได้รับเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารแล้วแจ้งให้คณะกรรมการ
กองทุนหมู่บ้านรับทราบ การชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารแล้วนำ
หลักฐานการส่งชำระเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในกรณีที่ผู้มีได้ดำเนินงาน
ตามแผนงานหรือวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียก
คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้ทันที

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

กล่าวถึง ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนและแจ้งให้สมาชิกทราบ และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหาร จัดการ การเงิน การบัญชี และพัสดุ จัดทำงบรายงานการเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

กล่าวถึง รายละเอียดก่อนการเลือกคณะกรรมการกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน
(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ : 2544)

2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้การดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีการปฏิบัติที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก รายละเอียดของระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไคนี้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข
(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค : 2544)

2.3 แบบดำเนินการที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวไว้ว่า

1) จะต้องจัดรับเรื่องเสนอใบสมัครจากผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

2) การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการ ว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1) เป็นผู้มิชื้ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2430

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4) รูปแบบของแบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองของหมู่บ้านหนองสลักไค มีตัวอย่างและรายละเอียดของข้อมูลนำเสนอไว้ในภาคผนวก ค (ที่มา : กทบช.๑)

2.3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค ตำบล กุดขี้เหล็ก อำเภอศิลาลาด จังหวัดบึงพระสวรรค์ ได้ประเมินความพร้อมของใจได้ว่าถูกต้อง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านหนองสลักไคจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1) กระบวนการคัดเลือกกรรมการ เป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและวิธีการที่หมู่บ้านกำหนดไว้

2) คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกข้อตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

3) คณะกรรมการมีความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

4) มีระเบียบข้อบังคับที่ถูกต้องในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

5) การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน

6) สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างครบถ้วน

7) มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว

รูปแบบของแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านหนองสลักไค มีตัวอย่างและรายละเอียดของข้อมูลนำเสนอไว้ในภาคผนวก ง (ที่มา : กทบ.๒)

2.4 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน
- 2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจ ในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท
- 3) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- 4) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือ ค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
- 5) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญา
- 6) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไข ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้
- 7) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ในการขอกู้ยืมหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ในอวกวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันควร ให้คณะกรรมการมีอำนาจเลิกสัญญาและเรียกเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนจากผู้กู้ได้

2.5 หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินชีพของสตฟเฟิลบีม ได้ให้แนวความคิดการประเมินว่า เป็นกระบวนการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ สตฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์และจัดสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท รายละเอียดต่อไปนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสภาวะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหา ให้สอดคล้องกับความต้องการ การประเมินในข้อนี้ถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยคิดว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่างๆ คือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปการของราคาและกำไรที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่ตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร เป็นการพิจารณากรณีอื่นๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น การประเมินนี้ถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกแผนงานที่เหมาะสมที่สุด

3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจ วางแผนงาน เพื่อให้เป็นรายงานของโครงการปฏิบัติงาน ซึ่งเกิดขึ้น ในการประเมินกระบวนการมี 3 วิธีคือ

1) แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ เป็นต้น

2) เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการนั้น

3) ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ๆ ของโครงร่างโครงการ เป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีในความหมายนี้ เพื่อบรรยายว่า เกิดอะไรขึ้นจริงๆ สารนิเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่า

ทำไม่วัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล การประเมินนี้ถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจนำแผนงานวางไว้ไปปฏิบัติการปรับปรุงอะไรบ้าง

4. กระประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย การประเมินนี้ถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจว่าควรปรับปรุงขยายแผนงานหรือควรล้มเลิกโครงการ

(มัลลิกา สังข์สนิท, 2544 : 223 - 233)

2.6 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา หลังจากได้รับการสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกองทุน 1 ล้านบาท ก็ได้เกิดการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งในด้านสังคมและเศรษฐกิจขึ้น ชาวบ้านมีอาชีพและมีรายได้ที่มั่นคงกว่าเดิม อีกทั้งยังมีการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านเป็นกิจกรรมหลัก ของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านให้ดีขึ้นได้

2.7 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน การจัดทำบัญชี ตามกิจกรรมของกองทุน คือ กิจกรรมกองทุน 1 ส่วนงาน และ กิจกรรมเสริมของสมาชิกกองทุน การจัดทำบัญชีเพื่อประโยชน์ ดังนี้

- 1) เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ควบคุมการรับจ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- 2) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินประจำเดือน และรายเเอียดที่เกี่ยวข้องให้สมาชิกและสำนักงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน
- 3) เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปี แสดงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของกองทุน เพื่อตรวจสอบและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะหมู่บ้าน ซึ่งผู้เขียนสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงาน คือ หมู่บ้านหนองสลักไผ่ หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินที่ใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ ใช้วิธีการประเมินแบบชีพท์โมเดล ซึ่งเป็นการประเมินโครงการเชิงระบบ มีนักวิชาการหลายคนได้สร้างแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมิน เช่น Scriven, Stufflebeam, Stake ได้แบ่งการประเมินเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1) การประเมินบริบท เป็นการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของหมู่บ้านว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไรมีใครเป็นผู้ก่อตั้ง โดยการสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.1 จากผู้นำชุมชนผู้อาวุโสในหมู่บ้าน และการประเมินรายบุคคลเกี่ยวกับอาชีพเดิม สมาชิกในครอบครัว โดยการสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.11

2) การประเมินปัจจัย เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหมู่บ้านในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายและระเบียบแนวทางปฏิบัติ โดยการศึกษาจากเอกสารระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และการประเมินรายบุคคล เกี่ยวกับเรื่องจำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติโดยการสัมภาษณ์ตามแบบ บร.11

3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในเรื่องการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โดยสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตามแบบสัมภาษณ์ บร.4 และระดับรายบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินกู้ โดยการสัมภาษณ์สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนไปตามแบบสัมภาษณ์ บร.11

4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารกองทุนหมู่บ้านในระดับหมู่บ้าน เรื่องจำนวนสมาชิกกองทุน โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามแบบสัมภาษณ์ บร.4 และระดับรายบุคคลในเรื่องผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ ว่าผลการกู้เงินใช้ไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ จากการสัมภาษณ์สมาชิกกองทุนที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้

3.1.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองสลักไคซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ดังนี้

- 1) การสังเกตและบันทึก สังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
- 2) การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่างๆ (บร.)
- 3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 4) การศึกษาเจาะลึกรายการณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 5 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน

3.1.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

จากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดจึงได้รายละเอียด ดังนี้

- 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	- ที่มาของหมู่บ้าน สภาพทางภูมิศาสตร์ อุปสรรคหรือโอกาส ใหม่ที่เพิ่มขึ้น และ การเปลี่ยนแปลง ด้านสาธารณสุขโลก	- ผู้นำชุมชน,ผู้อาวุโส ในหมู่บ้าน,ผู้นำกลุ่ม อาชีพ ช่างเย็บผ้า การบันทึก	- สัมภาษณ์จากผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน และผู้นำอาชีพ ใช้แบบสัมภาษณ์ตาม แบบรายงาน บร. 1 - ศึกษาจากเอกสาร
- สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	- ลักษณะที่ตั้ง และ อาณาเขตติดต่อ แผนที่หมู่บ้าน	- ข้อมูลจากเอกสาร หมู่บ้าน, ผู้นำชุมชน	- ศึกษาจากเอกสาร - การสังเกต - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของ หมู่บ้าน	- อาชีพหลักและ อาชีพรอง, จำนวน พื้นที่ทำการ, ร้านค้า โรงเรียน โรงงาน อุตสาหกรรมใน หมู่บ้าน โรงเรียน (จำนวนครู/ นักเรียน) โรคและ สถานที่รักษาโรค	- ผู้นำชุมชน - สถานีอนามัยตำบล - โรงเรียน - เกษตรตำบล - หมู่บ้าน	- การสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วม - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ครูและชาวบ้าน โดย ใช้แบบสัมภาษณ์ตาม แบบรายงาน บร.1 - ศึกษาจากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของ หมู่บ้านใน จปฐ. และ กชช.2ค.
- วัฒนธรรมประเพณี	- จำนวนวัด/พระ, ภาษาพื้นบ้าน, ประเพณีที่สำคัญ และความเชื่อต่างๆ	- ผู้นำชุมชน - ผู้อาวุโส - ชาวบ้าน	- สังเกตแบบมีส่วนร่วม - สัมภาษณ์ผู้อาวุโส และผู้นำชุมชน โดย ใช้แบบสัมภาษณ์ ตามแบบรายงาน บร.1
- โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากร	- จำนวนและสภาพ ของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว	- ผู้นำชุมชน - คนในหมู่บ้าน	- การสังเกต - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน โดย ใช้แบบสัมภาษณ์ตาม แบบรายงาน บร.1
- ความเข้มแข็งของ ชุมชน	- ความสามัคคี, ความ ซื่อสัตย์, การช่วยเหลือกันการยกย่อง คนทำความดีโอกาส ในการหาความเจริญ	- ชาวบ้าน	- สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน โดยใช้ สัมภาษณ์ตามแบบ รายงาน บร.2 โดย ทำการสังเกต 7

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	เดิม, อาชีพที่เลี้ยง ครอบครัวได้, ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง, การรวมกลุ่มการ ประชุมสม่ำเสมอ, การช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาสมีผู้นำที่ดีมี คุณธรรมและยุติ ธรรม, จัดทำแผน งานแก้ปัญหาชุมชน		ครั้ง ซึ่งจะเว้นระยะ เวลาประมาณ 4-5 เดือน, สัมภาษณ์ จาก 50% ของ จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด

2) การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- นโยบาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติ	- รายละเอียดของ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	- ระเบียบสำนัก นายกฯ - ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่... และชุมชนเมือง แห่งชาติ	- ศึกษาจากเอกสาร
- คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	- รายละเอียดต่างๆ ของคณะกรรมการ และการได้มาซึ่ง คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	- คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน - ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	- สัมภาษณ์ชาวบ้าน และประธานกองทุน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ตามแบบรายงาน บร.4 และ บร.9 - ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- การประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจง และทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	- วิธีการดำเนินการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - ส่วนราชการ - ชาวบ้าน - ผู้นำชุมชน	- สัมภาษณ์ชาวบ้านและประธานกองทุนตามแบบรายงาน บร.9
- บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน	- สถานภาพ และบทบาทหน้าที่ของบัณฑิตกองทุนฯ	- บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน - คู่มือนักศึกษา	- ศึกษาจากเอกสาร - ศึกษาด้วยตนเอง
- เงินกองทุน 1 ล้านบาท	- วันที่ได้รับอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท และการเก็บรักษาเงิน	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	- สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3) การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	- สัมภาษณ์ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน - สัมภาษณ์ในแบบรายงาน บร.4
- ระบบบัญชีกองทุน	- บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - บัญชีกองทุน	- สัมภาษณ์हरुญก - ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- การรับสมัครกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- ขั้นตอนการรับสมัครสมาชิกและเหตุผลคุณสมบัติผู้สมัคร	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์คณะกรรมการ
- ขั้นตอนการการขอกู้	- ขั้นตอนในการขอกู้ปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหา	- คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน - ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน - เอกสาร โครงการการขอกู้	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์คณะกรรมการ
- การโอนเงินให้ผู้กู้	- ขั้นตอนในการโอนเงิน ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหา	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ - หลักฐานการโอนเงิน	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์คณะกรรมการ
- การรับชำระหนี้	- ขั้นตอนในการรับชำระหนี้และวิธีการแก้ไขปัญหา	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ส่งเงินคืน - เอกสารในการส่งเงินคืน	- สัมภาษณ์คณะ
- การจัดสรรผลประโยชน์	- ส่วนในการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นและเหตุผล	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์ประธานกองทุน

4) การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- จำนวนสมาชิก กองทุน	- การเพิ่มขึ้น/ลดลง ของจำนวนสมาชิก ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งถึง ปัจจุบันและสาเหตุ	- คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน - ทะเบียนสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	- สัมภาษณ์คณะ กรรมการ - ศึกษาจากเอกสาร
- จำนวนผู้ได้เงินกู้	- สมาชิกที่ได้รับ อนุมัติให้กู้เงิน	- คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน - บัญชีคุมลูกหนี้	- สัมภาษณ์ในแบบ รายงานบร.4
- ยอดเงินที่ปล่อยให้กู้	- จำนวนเงินที่เหลือ อยู่ของกองทุน หมู่บ้าน	- คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน - บัญชีคุมลูกหนี้	- สัมภาษณ์ในแบบ รายงานบร.4 - ศึกษาจากสมุดบัญชี เงินกองทุนฯ
- ผลประโยชน์ที่ได้ จากการจัดสรร เงินกองทุน	- มีจำนวนกองทุน อื่นๆ เพิ่มจากเดิม	- คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน - บัญชีกองทุน หมู่บ้าน	- สัมภาษณ์ในแบบ รายงาน บร.4
- จำนวนเงิน 1 ล้านบาท	- แนวโน้มความเข้ม แข็งของกองทุนใน	- สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน	- สัมภาษณ์ประธาน กองทุนตามแบบ บร.9

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำหรับใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในหมู่บ้านหนองสลักไค หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

I. ประชากร

- 1) ประชากรที่รับสมาชิกกองทุน และไม่รับสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 2) ประชากรที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กลุ่มตัวอย่าง
 - 1) กลุ่มเป้าหมายในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คณะกรรมการ สมาชิก ผู้กู้เงิน)
 - 2) ประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์
 - 1) เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และตัวแทนกลุ่มจำนวน 15 คน
 - 2) สัมภาษณ์ประชากรในหมู่บ้านร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน โดยใช้แบบรายงาน บร.1 - บร.12
 - 3) สัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายการหนี้จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 60 ราย จากผู้กู้ทั้งหมด 86 ราย
2. การสังเกตและการบันทึก เป็นการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วๆ ไปในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็นการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม
3. จัดเวทีประชาคมระหว่างหมู่บ้านในตำบลลูกดน้อย เพื่อให้คณะกรรมการและสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.1 - บร.12) ดังนี้

แบบรายงาน บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน/หมู่บ้าน โดยวิธีการศึกษาจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหมู่บ้านก็คือ จปฐ. และ กชช.2ค.

แบบรายงาน บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเมืองและหมู่บ้าน โดยการสัมภาษณ์ประชากรในพื้นที่ประมาณร้อยละ 60 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

แบบรายงาน บร.3 แบบรายงานการศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทัศนคติของสมาชิกในชุมชนเมือง/หมู่บ้าน โดยการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการ ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชน

แบบรายงาน บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือนจากเอกสารกองทุน และสัมภาษณ์ประธาน คณะกรรมการ

แบบรายงาน บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชนในระดับหมู่บ้านและตำบล

แบบรายงาน บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระดับหมู่บ้านและตำบล โดยกลุ่มอาชีพต่างๆ มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์

แบบรายงาน บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในความคิดของประชาชนในหมู่บ้าน

แบบรายงาน บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนนั้นก็คือนึงผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล

แบบรายงาน บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (สาระสำคัญในการสัมภาษณ์ เรื่องสมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯ ได้มาอย่างไร และศึกษาการทำบัญชีกองทุนฯ ทักษะที่ดีที่มีต่อการติดตามประเมินผลโครงการต่างๆ)

แบบรายงาน บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

แบบรายงาน บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณีของสมาชิกผู้กู้เงิน

แบบรายงาน บร.12 แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

แบบรายงานและตัวอย่างข้อมูลที่ปรากฏบนแบบรายงาน บร.1 - บร.12 นำเสนอไว้ในภาคผนวก จ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลก็คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรในชุมชน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์ครัวเรือนต่างๆ ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนด้วย
- 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและร่วมในวงสนทนาทั้งขณะมีการทำงานและทำกิจกรรม หรือประเพณีต่างๆ กับประชากรในชุมชน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์ในประเด็นการถ้อยคำ ทักษะคิดความคิดเห็นต่างๆ ของประชากรในชุมชน การสังเกต แล้วนำมาจึงนำมาสรุปเป็นประเด็นที่ต้องการศึกษา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบ บร. ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลดังนี้

1) แบบรายงาน บร.1 ได้ข้อมูลประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นปัจจุบัน สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน

2) แบบรายงาน บร.3 ได้ข้อมูลความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) แบบรายงาน บร.4 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนในการบริหารงานต่างๆ ตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน ระเบียบกองทุน การรับสมาชิก เกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้ การคิดดอกเบี้ย การจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุน ปัญหาในการบริหารกองทุนและระเบียบกองทุน แนวทางในการแก้ไขปัญหา

4) แบบรายงาน บร.5 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่สามารถจัดตั้งกองทุนได้และปัจจัยที่ไม่สามารถจัดตั้งกองทุนได้ ระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน แบบต่างๆ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

5) แบบรายงาน บร.6 ได้ข้อมูลการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่มอาชีพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพปัจจุบัน

6) แบบรายงาน บร.7 ได้ข้อมูลจากการเก็บแบบรายงาน บร.2 เดือนมกราคม 2545 และมีธันวาคม 2545 แล้วนำมาสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

7) แบบรายงาน บร.8 ได้ข้อมูลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

8) แบบรายงาน บร.9 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านในเรื่องการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การออกระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

9) แบบรายงาน บร.10 ได้ข้อมูลสรุปผลการติดตามการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านว่ามีปัญหาและมีแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง รวมไปถึงข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

10) แบบรายงาน บร.11 ได้ข้อมูลการเกี่ยวกับประสบการณ์ประกอบอาชีพของผู้ ผู้ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของการประกอบอาชีพของผู้

11) แบบรายงาน บร.12 ได้ข้อมูลการวิเคราะห์ชุมชนแห่งชุมชน ในด้านความภูมิใจในอดีต ปัจจุบัน ความต้องการของสมาชิกชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้อาศัยวิธีการทางสถิติมาประกอบวิเคราะห์ ซึ่งจะ เป็นการประมาณค่าการเปรียบเทียบความน่าจะเป็นอย่างง่าย เช่น ใช้ตาราง แจกแจง ความถี่ การคิดค่าอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ซึ่งข้อมูลที่ได้ต้องเป็นข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ให้สัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็น โดยแบ่งเป็น หน่วยจำนวนประชากรที่สำรวจ คือ สุ่มสำรวจประมาณ 100 ครัวเรือน จาก 200 ครัวเรือน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชนระดับท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส สมาชิกหมู่บ้าน ตามแบบรายงาน บร.1 และการศึกษาจากเอกสาร กชช. 2 ค จบฐ. มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้านหนองสลักไค ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ.2443 หรือประมาณ 102 ปี มาแล้ว คนกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากบ้านกุดน้อย ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้เข้ามาจับจองที่ดินในสมัยนั้นยังเป็นป่าไม้และมีหนองน้ำขนาดใหญ่มีต้นสลักไคล้อมรอบหนองน้ำ คนกลุ่มนั้นก็ได้อพยพตั้งบ้านเรือนใกล้ๆ กับหนองน้ำ เมื่อสร้างบ้านเรือนเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงช่วยกันตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "หนองสลักไค"

4.1.2 สภาพปัจจุบัน

1) ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน หมู่บ้านหนองสลักไคก่อตั้งขึ้นมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2442 โดยคนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานได้อพยพมาจากหมู่บ้านกุดน้อย จำนวน 7 คน ได้แก่ นายสัง นายพร นางบุญ นายน้อย นายมี นายแหม่ม และนางคำ

2) การขยายตัวของประชาชนและชุมชน ในหมู่บ้านเริ่มจากการมาตั้งถิ่นฐานของคนกลุ่มแรกซึ่งมาตั้งบ้านเรือนด้วยกัน 7 คน หลังจากนั้นก็ได้อพยพมาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีประชาชนมาตั้งบ้านเรือนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันมีประชากรชาย 411 คน หญิง 443 คน ซึ่งคนในหมู่บ้านจะอยู่กันเป็นกลุ่มหนาแน่น

3) จำนวนครัวเรือนและประชากร ปัจจุบันบ้านหนองสลักไค หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 202 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรแยกตามอายุดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร(คน)
น้อยกว่า 1 ปี	13
3 ปี - 6 ปี	22
6 ปี - 12 ปี	98
12 ปี - 14 ปี	40
15 ปี - 18 ปี	52
18 ปี - 50 ปี	456
50 ปี - 60 ปี	70
60 ปีขึ้นไป	92

(ที่มา : จปฐ. ปี 2544)

4) ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้ง อยู่ห่างจากตัวอำเภอสีคิ้วมาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 10 กิโลเมตร ทางเป็นทางลาดยางยาว 3 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่บ้านใหม่ กม.9
ทิศตะวันออกเฉียง	ติดต่อกับ	หมู่บ้านไก่อ่เต่า
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ถนนมิตรภาพ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหนองรี

รายละเอียดของหมู่บ้านหนองสลักไคและตำบลกุดน้อยนำเสนอไว้ในภาคผนวก ก

สภาพที่ดิน ในหมู่บ้านหนองสลักไคเป็นดินร่วมปนทราย เหมาะแก่การทำนา และทำไร่ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำนาปีละ 1 ครั้ง และทำไร่ครั้งละ 1 ครั้ง ซึ่งจะมีผลผลิตหนึ่งทำนา และ อีกส่วนทำไร่มันสำปะหลัง พื้นที่ทำการเกษตร 4,430 ไร่ เป็นที่นา 2,200 ไร่ เป็นที่สวน 2,232 ไร่ (ที่มา : กชช.2ค, 2544)

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ ในปัจจุบันมีป่าไม้และพื้นที่สาธารณะเพียงแห่งเดียวคือ ป่าช้า จำนวน 10 ไร่ จะมีต้นสะเดา ต้นไผ่ป่า เป็นส่วนใหญ่ ชาวบ้านจะใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ และจะมี หมู่บ้านไก่อ่เต่าเลี้ยงพาสัตว์มาเลี้ยงด้วย

แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน ในหมู่บ้านมีสระน้ำนำมาใช้อุปโภคบริโภคมี 3 แห่ง อยู่ที่ วัด 2 แห่ง ที่เป็นประปาหมู่บ้านถ้าปีไหนฝนแล้งก็จะใช้สำรองแทนกันถ้าสระใดสระหนึ่งหมด และอีกแห่งหนึ่งจะเป็นสระในหมู่บ้านอยู่ห่างหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร และจะมีน้ำทิ้ง

อยู่น้อยมากไม่เพียงพอที่จะใช้เพราะกักเก็บน้ำไม่ค่อยอยู่ถ้าแล้งมากๆ ก็ต้องซื้อน้ำมาใช้

ระบบสาธารณูปโภค

ไฟฟ้า ไฟฟ้าเริ่มเข้าสู่หมู่บ้านในปี พ.ศ.2524 ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ถนน บ้านหนองสลักไคมีถนนลาดยางถึงอำเภอ 1 สาย ประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นถนนเส้นเดียวที่ชาวบ้านใช้ในการเดินทาง หมู่บ้านโนนเสลาและหมู่บ้านไก่อ่ล่าก็จะมาใช้ถนนเส้นนี้ ส่วนถนนในหมู่บ้านเป็น ถนนคอนกรีตและถนนลูกรัง

หอกระจายข่าว หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2532 ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านของนายเปรี๊ยะ แสนธิ ผู้ใหญ่บ้านหนองสลักไค ใช้ในการประกาศข่าวสารต่างๆ จากทางราชการให้คนในหมู่บ้านได้รับทราบ

ประปาหมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง มีครัวเรือนที่ใช้น้ำจากระบบประปาคือตลอดปีจำนวน 200 ครัวเรือน ซึ่งประปาหมู่บ้านแห่งนี้ได้ตั้งเมื่อปี พ.ศ.2539

4.1.3 เศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

การประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านหนองสลักไคประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา และไร่มันสำปะหลัง โดยมีการทำนาปีละ 1 ครั้ง เนื่องจากไม่มีคลองส่งน้ำจากชลประทานมาถึง จึงต้องอาศัยเพียงน้ำฝนเท่านั้น ปีไหนฝนแล้งก็ไม่ได้ผลผลิตเลยทำให้รายได้จากการทำนาไม่เพียงพอแก่การดำรงชีวิต ประกอบกับชาวบ้านมีภาระหนี้สินที่กู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธกส.) เพื่อนำมาลงทุนทำไร่ทำนา ดังนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่จึงทำไร่มันสำปะหลังควบคู่ไปด้วย รายได้อีกทางหนึ่งที่หามาใช้หมุนเวียนในครอบครัวก็คือถูกหลานไปทำงานโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองหรือในกรุงเทพฯ และอีกทางหนึ่งก็คือกู้ยืมจากนายทุนนอกระบบการประกอบอาชีพของชาวบ้านหนองสลักไคจำแนกได้ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านหนองสลักไค

อาชีพ	จำนวน(ครอบครัว)
ทำนา	200
ทำไร่มันสำปะหลัง	170
ทำไร่ข้าวโพด	20
เลี้ยงวัว	10
รับจ้าง	100
ค้าขาย	15
รับราชการ	2

ร้านค้า

ในหมู่บ้านมีร้านค้าจำนวน 3 ร้าน ดังนี้

1. ร้านนายบุญเที่ยง เพี้ยชัย
2. ร้านนายจิระ ไสจันทิก
3. ร้านนายพอง กาวจันทิก

สำหรับสินค้าในร้านตอนเช้าจะขายของสด ผักสด เนื้อ หมู ไก่ กุ้ง ปลาหมึก ฯลฯ ของแห้งก็พวกขนมขบเคี้ยว ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน แชมพู และของชำต่างๆ เปิด ประมาณตี 6 ถึง 4 ทุ่ม

4.1.4 ด้านวัฒนธรรมและสังคม

ระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ในอดีตจนถึงปัจจุบันจะมีความสัมพันธ์กันเหมือนเครือญาติ และในอดีตชาวบ้านจะแต่งงานกันภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง จึงทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสนิทสนมกลมเกลียวห่วงใยเอื้ออาทรต่อกันผู้น้อยให้ความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสมีความร่วมมือในหมู่บ้านก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี

วัดและประเพณี ชาวบ้านหนองสลักไค้มีวัดของหมู่บ้านมี 2 แห่ง มีชื่อว่า "วัดหนองสลักไค้โพธิ์รังษี" และ "วัดบ้านใหม่หนองสลักไค้เทพมงคล" มีพระจำนวน 7 รูป เป็นสถานที่เป็นศูนย์รวมของชาวบ้านไม่ว่ามีการทำกิจกรรมใดๆ ก็จะใช้ศาลาวัดเป็นที่ประกอบพิธี เช่น การประชุมประจำหมู่บ้าน การจัดพิธีกรรมประเพณีต่างๆ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีลักษณะเป็นแบบศาสนาเถรวาทค้ำถัดกันตามบรรพบุรุษ ชาวบ้านหนองสลักไค้มีประเพณีที่สมาชิกในหมู่บ้านได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับงานประเพณีที่สำคัญมีดังนี้

เดือนมกราคม	ชาวบ้านทุกคนจะร่วมกันทำบุญประเพณีตักบาตรวันขึ้นปีใหม่
เดือนกุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณีตั้งนามบุญตามประเพณี (ชาวบ้านหมู่บ้านนี้ใช้ชื่อมาร่วมงานด้วย)
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณีวันสงกรานต์ สรงน้ำพระ และรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ
เดือนพฤษภาคม	ทำบุญประเพณีตักบาตรวันวิสาขบูชา และเวียนเทียนในตอนเย็น
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณีตักบาตรวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณีตักบาตรเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณีวันออกพรรษา ตักบาตรเทโวและทอดกฐิน
เดือนพฤศจิกายน	มีกิจกรรมประเพณีวันลอยกระทง

เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณีตักบาตรวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โรงเรียนและการศึกษา บ้านหนองสลักไคมีโรงเรียนอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณครึ่งกิโลเมตร ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มีแนวโน้มในการส่งบุตรหลานให้เรียนต่อในระดับสูงกว่าในอดีตมากยิ่งขึ้น

สุขภาพอนามัย บ้านหนองสลักไคมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้บริการด้านสาธารณสุขให้ชาวสาธารณสุข โรคระบาดการป้องกันของโรคระบาดต่างๆ ในหมู่บ้าน โดยเมื่อสมาชิกในหมู่บ้านมีอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ สามารถรับบริการรักษาพยาบาลจากอนามัยประจำตำบล ซึ่งตั้งอยู่บ้านโนนเสลาเป็นศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนแต่ถ้ามีอาการป่วยรุนแรงก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลสตึก ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ

4.2 การประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังนี้

1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า

1.1) นโยบาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.3 บร.5 บร.9 และจัดเวทีประชาคมดังกล่าวที่ 4.1 พบว่าในช่วงแรกๆ นั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเข้าใจกระจ่างชัดเท่าใดนัก ทราบเพียงแต่ว่าทางรัฐบาลให้เงินมาเพื่อจะไปลงทุนประกอบอาชีพ และเมื่อครบกำหนดต้องส่งเงินชำระคืนพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งยังไม่เข้าใจเรื่องระเบียบต่างๆ มากนักแต่เจ้าหน้าที่ทางส่วนราชการ ประชานและคณะกรรมการก็จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเรื่องต่างๆ แล้ว

ภาพที่ 4.1 ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดเวทีประชาคม

1.2) จากการสัมภาษณ์ประธาน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็ได้ทราบว่าหมู่บ้านหนองสลักไคได้รับการอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2544 โดยการโอนเข้าบัญชีชื่อ "กองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค หมู่ที่ 4" เลขที่บัญชี 06-4307-20-063844-0 ธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว และปล่อยให้กู้วงเดียวซึ่งมีสมาชิกกองทุน 123 คน กู้ไปจำนวน 86 ราย ยอดเงินให้กู้รวมเป็นเงิน 797,000 บาท เงินกองทุน 1 ล้านบาท ปัจจุบันเหลือ 203,000 บาท ซึ่งจำนวนเงินที่เหลือนี้ปัจจุบันไม่สามารถกู้ได้เพราะในระเบียบเป็นเงินกู้ฉุกเฉินมีเหตุฉุกเฉินเท่านั้นจึงจะสามารถกู้ได้และกู้ได้รายละ 1,000 บาท เท่านั้น จากการสัมภาษณ์นายทองแดง แจ็กจันทิก ประธานกองทุนฯ ได้มีการเก็บเงินออมสังจะซึ่งเก็บครั้งเดียวคือ 1 ปี ไม่ได้เก็บทุกเดือนเหมือนหมู่บ้านอื่น มีการเก็บในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2544 และได้นำไปฝากที่ธนาคารในบัญชีชื่อ "เงินฝากสังจะกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค หมู่ที่ 4" เลขที่บัญชี 06-43077-20-063843-1 ธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว มีเงินในบัญชี 15,187.54 บาท

1.3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค มีทั้งหมด 15 คน โดยทั้งหมดจะเป็นคนในหมู่บ้าน โดยมีการคัดเลือกกรรมการกองทุน ที่บ้านของผู้ใหญ่บ้านโดยการเสนอชื่อ และให้ชาวบ้านยกมือเลือก โดยผู้ที่ได้รับคัดเลือกจะต้องยินยอมพร้อมใจที่จะทำงานระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และสามารถกลับมาเป็นกรรมการได้อีกถ้าชาวบ้านเลือกกลับไป

รายชื่อคณะกรรมการชุดที่ 1 เลือกเมื่อเดือน มิถุนายน 2544 ประกอบด้วย

1. นายทองแดง	แจ็กจันทิก	ประธาน
2. นายเปรี้ยว	แสนธิ	รองประธาน
3. นายสมเกียรติ	ใส่จันทิก	เลขานุการ
4. นายอุ้น	โคกศรีเมือง	เหรัญญิก
5. นาย...
6. นายประยงค์	หมื่นจิต	สินเชื่อ
7. นายกาวิ	จูดจันทิก	สินเชื่อ
8. นายฉลอง	ชุยจันทิก	ฝ่ายตรวจสอบ
9. นางสุวาริ	วัฒนชัย	ฝ่ายตรวจสอบ
10. นางวิญเพ็ญ	จันจันทิก	ฝ่ายตรวจสอบ
11. นายทองอินทร์	ฤทธิจันทิก	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน
12. นายโท	จันจันทิก	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน
13. นางคำผัด	รักษจันทิก	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน
14. นายหล่า	สารจันทิก	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน

15. นายสมศักดิ์ หยุยจันทิก ฝ่ายเร่ร่รคหน้่ลีน
รายช้่คณะกรรมการชู้ดที่ 2 เล้กเม้เดือน ลิงหาคม 2545 ประกอบด้ว

1. นายทองแดง เจ้กจันทิก ประธาน
2. นายสมศักดิ์ หยุยจันทิก รองประธาน
3. นายเรณู ภูญโย เลขานุการ
4. นายอู่่น โคศรีเมือ่ง เหร่ญญิก
5. นายจำปา ชมจันทิก ลีนเช้
6. นายกาวิ จูคจันทิก ลีนเช้
7. นายสมส่ง ช่อสูงเนิน ลีนเช้
8. นายฉลอง ชุยจันทิก ฝ่ายตรวจสอบ
9. นางวัลย์เพ็ญ จันจันทิก ฝ่ายตรวจสอบ
10. นางทองใบ สดกำป้ง ฝ่ายตรวจสอบ
11. นายบุญลือ ทูบจันทิก ฝ่ายตรวจสอบ
12. นายหล่า สารจันทิก ฝ่ายเร่ร่ คนี้ ติ น
13. นางสมใจ มั่งจันทิก ฝ่ายเร่ร่คหน้่ลีน
14. นางสุรางค์ เกตุจันทิก ฝ่ายเร่ร่คหน้่ลีน
15. นายโท จันจันทิก ฝ่ายเร่ร่คหน้่ลีน

ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งสองชู้ดมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่า ด้วการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีคุณสมบัตินครบทุกข้อ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนเข้าดำรงตำแหน่ง ให้กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ดับสวลาจลจกัจำนวนครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการคราวหนึ่งนั้น และด้มำการจัดตั้งบุคคลเข้า ดำรงตำแหน่งแทนคณะกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระภายใน 30 วัน

2) ผลการประเมินกระบวนการ

2.1) การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบว่า มีการจัดทำระเบียบกองทุนฯ ขึ้นโดยคณะกรรมการ และได้มีการจัดประชุมสมาชิก เพื่อแจ้งให้สมาชิกทราบถึงระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

2.2) การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน จากเอกสาร กทบข.๒ พบว่าคณะกรรมการได้มีการเขียนแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (กทบข.๒) ยื่นที่อำเภอสีคิ้ว ได้ขึ้นทะเบียนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เลขทะเบียนที่ 30200604

2.3) การจัดทำบัญชีของกองทุน จากการสัมภาษณ์เหรียญกษาปณ์และเลขานุการกองทุน และศึกษาจากเอกสาร พบว่าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน มีทั้งหมด 9 เล่ม คือ

1. สมุดบัญชีรายรับกองทุน (1 เล่ม และเงินออม อย่างละ 1 เล่ม)
2. สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน (1 เล่ม และเงินออม อย่างละ 1 เล่ม)
3. ทะเบียนคุมค่าของตู้
4. ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
5. ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ ค่าหุ้นและเงินรับฝากรายตัว
6. ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น/บริจาคกองทุนหมู่บ้าน
7. รายงานรายรับ - รายจ่าย
8. รายงานงบรายรับ - รายจ่าย
9. รายงานงบดุลกองทุนหมู่บ้าน

3) ผลการประเมินผลผลิตของระดับหมู่บ้าน

3.1) จำนวนสมาชิกกองทุน จากการสัมภาษณ์และการศึกษาทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่าปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนจำนวน 123 คน

3.2) จำนวนผู้ได้เงินกู้ จากการสัมภาษณ์และการศึกษาบัญชีคุมลูกหนี้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านเปิดให้สมาชิกกู้ยืมเงินเป็นจำนวน 1 ครั้ง รวมยอดผู้กู้ทั้งสิ้น 86 ราย

3.3) ยอดเงินที่ใช้กู้ จากการสัมภาษณ์และการศึกษาบัญชีคุมลูกหนี้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านเปิดให้สมาชิกกู้ยืมเป็นเงินทั้งสิ้น 797,000 บาท คงเหลือเงินในบัญชี 203,000 บาท

3.4) จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนดและยอดเงินที่มีการชำระคืน จากการสัมภาษณ์ พบว่ากองทุนหมู่บ้านกำหนดให้มีการชำระคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด 1 ปี ดังนั้นวันครบกำหนดในการชำระคืนเงินในงวดแรกจะเริ่มในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2545

3.5) กองทุนสะสม จากการสัมภาษณ์และการศึกษาบัญชีเงินฝากคงเหลือจะ พบว่า ยอดเงินปัจจุบันจำนวน 15,187.54 บาท ยังคงเก็บไว้และไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ใดๆ ในกองทุน

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้สรุปได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) ประเภทการเกษตร ผู้กุนำเงินไปลงทุนปลูกข้าวโพด และมันสำปะหลัง จำนวน 50 ราย รวมเงินกู้จำนวน 478,000 บาท เนื่องจากสภาพอากาศที่แห้งแล้งชาวบ้านส่วนใหญ่จึงปลูกมันสำปะหลัง เนื่องจากทนต่อความแห้งแล้งได้ดีที่สุด

2) ประเภทเลี้ยงสัตว์ ผู้กุนำเงินไปลงทุนเลี้ยงสุกร และวัว จำนวน 26 ราย รวมเงินกู้ทั้งสิ้น 223,000 บาท การเลี้ยงสุกรจะให้ระยะเวลาในการเลี้ยงสั้นกว่าเลี้ยงวัว สุกรเมื่อเลี้ยงได้ 4

- 5 เดือน ก็สามารถขายได้ ปัญหาที่พบในการเลี้ยงสุกรก็ไม่มีเท่าใดนัก แต่ที่พบก็คือ ลูกสุกรที่ซื้อมาจะราคาค่อนข้างแพง และเมื่อขายพ่อค้าคนกลางมักจะกดราคา ส่วนวัวต้องใช้เวลาเลี้ยงเป็นปีถึงจะขายได้ ปัญหาที่พบของการเลี้ยงวัวก็คือ หญ้าที่วัวกินเป็นอาหารหาที่เลี้ยงยาก โดยเฉพาะหน้าแล้ง เพราะไม่มีหญ้าต้องซื้อขางข้าวให้กินแทน เมื่อวัวโตเต็มที่แล้วก็จะทยอยขายประมาณ 2 - 3 ตัว หรือ 4 - 5 ตัว แล้วแต่ว่าจะมีวัวมากน้อยแค่ไหน ส่วนใหญ่ก็จะไปขายที่ตลาดนัดวัวควม เพราะมีพ่อค้ามาซื้อหลายคนสามารถเลือกขายให้พ่อค้าในราคาที่ต้องการได้

3) ประเภทค้าขาย ผู้กู้ได้นำเงินไปลงทุนขายอาหาร และขนม จำนวน 9 ราย รวมจำนวนเงินกู้ 86,000 บาท รายได้จากการขายกับข้าว และขนมหวานตกประมาณ 100 - 250 บาท ต่อวัน หักเงินลงทุนแล้วจะเหลือประมาณ 100 กว่าบาท ซึ่งจะเป็นการขายให้กับคนในท้องถิ่นเอง ปัญหาที่พบก็มีไม่มากนักส่วนใหญ่ก็ยังต้องการเงินลงทุนที่มากกว่าเดิมเท่านั้นเอง

4) ประเภทอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผู้กู้นำเงินไปทำแหวน จำนวน 1 ราย เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท ผู้ประกอบการที่ประสบการณจากการไปทำงานโรงงานแล้วออกมาทำเอง โดยนำแหวนมาทำที่บ้านแล้วจึงส่งบริษัท ปัญหาที่พบก็คือมีทุนน้อยจึงรับแหวนมาทำได้ไม่มาก ถ้ารับมาทำมาก ๆ ก็จะได้กำไรเพิ่มมากขึ้น

สรุปการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านแยกตามการประกอบอาชีพดังแสดงตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ยอดเงินกู้แยกตามการประกอบอาชีพ

อาชีพ	จำนวนผู้กู้(คน)	ยอดเงินกู้(บาท)
ปลูกพืช	50	478,000
เลี้ยงสัตว์	26	223,000
ค้าขาย	9	86,000
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	1	10,000
รวม	86	797,000
ยอดคงเหลือ	37	203,000

4.4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนอกจากจะทำให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียน ในการประกอบอาชีพแล้ว มีการสร้างงานในหมู่บ้านทำให้คนในหมู่บ้านไม่ต้องออกไปทำงานที่อื่น และมีรายได้ให้กับครอบครัวแต่ก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่ก็คือ

1. สภาพอากาศที่แห้งแล้ง ทำให้มีผลกระทบต่อผู้ทำการเกษตร เช่น การทำนาก็ต้องใช้น้ำเมื่อไม่มีน้ำก็ไม่ได้ทำนา จึงต้องหันมาปลูกพืชที่ทนต่อความแห้งแล้งแทนก็คือ ปลูกมันสำปะหลัง และข้าวโพด ซึ่งทนความแห้งแล้งได้ดีที่สุด

2. ตลาดที่รองรับผลิตไม่เพียงพอ เมื่อมีผู้ปกครองอาชีพปลูกมันเป็นจำนวนมากก็ขายได้ราคาต่ำและไม่มีที่จะขายเพราะมีคนปลูกมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก

3. มีการกำหนดขอบเขตในการเขียนโครงการ เช่น ไม่ให้เงินไปซื้อรถจักรยานยนต์เมื่อพบกับปัญหาฝนแล้ง ทำไร่นาไม่ได้จึงหาอาชีพอื่นทำ เช่น ขายของตามหมู่บ้านโดยใช้แรงมัดคิดหลังรถจักรยานยนต์ขายกับข้าวและขนม วิธีการแก้ไข คือ การเขียนโครงการน่าจะยึดหยุ่นได้ตามสถานการณ์คณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันพิจารณา

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมี 5 ข้อ ดังนี้

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค ตั้งขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2544 มีจำนวนสมาชิก 123 คน และได้รับเงินจัดสรรเป็นที่เรียบร้อยแล้วในเดือนตุลาคม พ.ศ.2544 และปล่อยให้กู้ไปแล้ว จึงสรุปได้ว่ากองทุนบ้านหนองสลักไคบรรลุเป้าหมายของการเกิดกองทุน

2. ระบบการบริหารกองทุนโดยการดำเนินการของคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน จากการเลือกของชาวบ้านซึ่งประธานและคณะกรรมการเป็นผู้ดูแลเรื่องต่างๆ ทั้งหมดของกองทุน และเป็นผู้พิจารณาการปล่อยเงินให้สมาชิกได้กู้ ซึ่งประธานและคณะกรรมการบ้านหนองสลักไคทุกๆ คน ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของรายการบริหารกองทุน

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กลุ่มผู้มีการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ โดยการลงมือทดลอง สวัดแต่ละจะทำมาปลูกข้าวแต่พอแห้งเจอความแห้งแล้งก็จะไร้พื้นที่นาให้ เป็นพื้นที่ไร่ และปลูกพืชที่ทนต่อความแห้งแล้งแทน ก็คือ ข้าวโพด และมันสำปะหลัง มีการเรียนรู้ในเรื่องตลาด เช่น เมื่อมีคนปลูกมันสำปะหลังกันมากแล้วจะขายได้ในราคาค่อนข้างต่ำก็มีการสำรวจตลาดที่รับซื้อที่ให้ราคาที่สูงที่สุด ส่วนผู้ที่เลี้ยงสัตว์ พบว่าการเลี้ยงวัว ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงนานก็เลยสองหันมาเลี้ยงสุกรและไก่ดูมีรายได้เป็นที่น่าพอใจ และได้เงินเร็ว ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากองทุนหมู่บ้านหนองสลักไคบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

4. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ สมาชิกกองทุนนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพ เช่น การปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงวัว เลี้ยงหมู ขายอาหารและขนม และทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ก็คือ การทำแหวน ทำให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ในหมู่บ้าน ทำให้มีเงินหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นระบบฐานรากซึ่งส่งผลไปถึงเศรษฐกิจระดับประเทศต่อไป

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กองทุนหมู่บ้านหนองสลักโคจรรุดเป้าหมายของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

5. มีศักยภาพและความเข้มแข็ง สมาชิกให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการดำเนินงานของกองทุน และมีทัศนคติที่ดีต่อประธานและคณะกรรมการ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้น ผู้วิจัยมีความมั่นใจว่าสมาชิกผู้กู้ทุกคนจะสามารถชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้ครบตามกำหนด และนำเงินส่วนนี้มาหมุนเวียนในกองทุนได้ตลอดไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป และอภิปรายผล

หมู่บ้านหนองสลักไค หมู่ที่ 4 ตำบลกุดน้อย อำเภอเสถียร จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างใหญ่ และมีจำนวนประชากรมากพอสมควรอาชีพหลักของประชากรในหมู่บ้าน ก็คือ การทำนา การทำไร่มันสำปะหลัง ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และอาชีพรับจ้าง ส่วนหนึ่ง คือ คนหนุ่มสาวทำงานโรงงานอุตสาหกรรม

5.1.1 สรุปผลการดำเนินงาน

1. ผลการประเมินระดับหมู่บ้าน

1) หมู่บ้านหนองสลักไคมีการบริหารจัดการกองทุนตามระเบียบทุกขั้นตอน ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 นี้ ก็ถึงกำหนดการส่งเงินคืนและดอกเบี้ย

2) เมื่อรัฐบาลได้รับเงินจัดสรร 1 ล้านบาท ให้กับทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ และได้มีการดำเนินการให้สมาชิกมากู้ยืมเงิน สมาชิกของหมู่บ้านหนองสลักไคมีความประสงค์จะขอ กู้ยืมเงินทั้งหมด 86 ราย เพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ สร้างรายได้ภายในครอบครัว

3) หมู่บ้านหนองสลักไคมีการคัดเลือกคณะกรรมการในชุดแรกทั้งหมด 15 คน เมื่อครบ 1 ปี ได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการออกครั้งหนึ่ง มีการเลือกคณะกรรมการขึ้นมาใหม่ 8 คน โดยการเลือกตั้งของสมาชิก

4) การรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค มีการกำหนดคุณสมบัติ ส่วนรับผู้กู้ยืม เป็นผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป อยู่ในหมู่บ้านหนองสลักไค "มีเงินคงเหลือ" "มีเงินกู้ยืม" ถึงการขึ้นศาลที่สำคัญที่สุด ไม่ติดสิ่งเสพติด

5) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน ผู้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน มีความเข้าใจเป็นอย่างดี

6) จากการที่กองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินให้สมาชิกกู้ยืม ผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการ คือ สมาชิกนำเงินไปประกอบอาชีพของตนเอง เช่น ผู้ประกอบอาชีพทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด ก็กำลังจะได้เก็บเกี่ยวผลผลิต ผู้ที่ทำการค้าขาย คือ อาหาร และขนม ก็ได้กำไรหมุนเวียนทุกวัน ส่วนผู้ที่เลี้ยงสุกร หรือวัวนั้นก็คาดว่าสัตว์เลี้ยงจะโตเต็มที่ และสามารถขายได้ในอีกประมาณ 1-2 เดือน

2. ผลการประเมินคืบรายบุคคล

- 1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน ผู้กู้เงินจากกองทุนได้รับเงินกู้ครบถูกต้องตามที่ได้อนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน
- 2) ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้ มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมานาน เนื่องจากการได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และมีการพัฒนาการมาเรื่อยๆ ตามยุคสมัย ส่วนอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นมีการพัฒนาและเรียนรู้เพิ่มเติม โดยที่ผู้ประกอบการอาชีพสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ตามประสบการณ์
- 3) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้ ได้ไปประกอบอาชีพและมีการรวมตัวเพื่อหารือกัน มีการให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของแต่ละราย
- 4) ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงาน ผู้กู้มีรายได้จากการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังมีการจ้างงานในชุมชนเพิ่มรายได้ให้สมาชิกอย่างทั่วถึงทุกคน

5.1.2 อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไค บรรลุทั้ง 5 ข้อ ดังนี้

- 1) การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไคสามารถจัดตั้งขึ้นได้ เนื่องจากสมาชิกในหมู่บ้านให้ความร่วมมือ ร่วมใจ กันจะเห็นได้จากการที่กองทุนมีเงินหมุนเวียน และสมาชิกทุกคนมีรายได้จากการประกอบอาชีพ
- 2) การมีระบบบริหารกองทุน มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นตัวแทนในการดำเนินงานบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านมีการจัดกลุ่มเพื่อคุยกันถึงปัญหาในการประกอบอาชีพของแต่ละราย แล้วมีการช่วยการในการให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อนำแก้ไขปรับปรุงในการประกอบอาชีพของตนเองต่อไป
- 4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกหมู่บ้านหนองสลักไคมีการประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด เลี้ยงวัว เลี้ยงสุกร และค้าขาย และยังมีการจ้างแรงงานหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อมาช่วยในการประกอบอาชีพของแต่ละราย
- 5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกหมู่บ้านมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ในหมู่บ้าน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

- 1) ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยบทเรียนที่ทำให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อ

ไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำๆ ขึ้นมาอีก เช่น กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังมาแลกเปลี่ยนความรู้กันว่าปลูกมันพันธุ์ไหนถึงได้ราคาสูง

2) ความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันของคนในกลุ่มทำให้สมาชิกทุกคนมีกำลังใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

3) การมีผู้นำกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถทำให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้า และสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ปัจจัยค้ำลอบ

1) คนในชุมชนมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2) คนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจและสังคม

3) ชุมชนขาดความเข้มแข็ง เพราะไม่มีผู้นำแนะแนวทาง หน่วยงานของทางราชการควรจะให้วิทยากรผู้ที่มีความรู้มาให้คำแนะนำ ในการประกอบอาชีพ เช่น การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อรักษาหน้าดิน

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

หมู่บ้านหนองสลักไค สามารถแบ่งกลุ่มการประกอบอาชีพได้เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มการเกษตร ปลูกข้าวโพด และมันสำปะหลัง กลุ่มเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงวัว และสุกร กลุ่มค้าขาย ขายขนม และอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ ทำแหวน ในแต่ละกลุ่มจะมีการประชุมประจำเดือน เมื่อมีปัญหาพูดคุยปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในแต่ละอาชีพของตน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

สมาชิกหมู่บ้านหนองสลักไค จะมีการคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นผู้ให้ข่าวสารแก่สมาชิกในหมู่บ้านได้รับรู้ และเข้าใจตรงกัน ให้ความร่วมมือในการกิจกรรมข่าวสารต่างๆ

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

1) ผลโดยตรง สมาชิกกู้เงินไปลงทุนปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสุกร และวัว ค้าขายอาหารและทำขนมให้เกิดรายได้ ขึ้นและสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยเพื่อนำมาหมุนเวียนในกองทุนต่อไป

2) ผลกระทบโดยตรง มีการกระตุ้นเศรษฐกิจเนื่องมีการนำเงินมาลงทุนทำอาชีพต่างๆ เช่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ให้เงินหมุนเวียนอยู่ในครอบครัวหมู่บ้านจนถึงระดับประเทศ สร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

3) ผลกระทบทางอ้อม จากที่มีการไปประกอบอาชีพต่างพื้นที่ก็ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านหันกลับมาทำงานภายในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองสลักไคที่ผ่าน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเรื่องต่างๆ ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1) ควรให้สมาชิกผู้กู้เงินแต่ละรายสามารถกู้ได้มากกว่า 20,000 บาท เนื่องจากว่าการประกอบอาชีพบางอาชีพต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก เช่น การปลูกมันสำปะหลังต้องใช้เงินมากกว่า 20,000 บาท ต้องเช่าที่ ซื้อต้นพันธุ์มัน ค่าจ้างคนงาน ค่ารถ ค่าน้ำมัน ฯลฯ ฉะนั้นจึงสมควรเพิ่มวงเงินให้มากกว่านี้

2) ควรมีการยืดระยะเวลาในการส่งเงินกู้คืนมากกว่า 1 ปี เนื่องจากประชาชนต้องประสบปัญหาความแห้งแล้งที่อาจเป็นปัญหาในการทำการเกษตรฝนไม่ตกก็ไม่ได้ทำนา

3) ระเบียบของเงินฉุกเฉินของบ้านหนองสลักไค ควรแก้ไขให้เป็นการกู้เงินแบบปกติเพราะเงินเหลือตั้ง 203,000 บาท แต่กู้ไม่ได้เพราะไม่มีเหตุฉุกเฉิน ฉะนั้นแล้วควรที่จะแก้ไขระเบียบให้กู้ได้เพราะเงินยังเหลือจำนวนมาก

5.2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1) ในการปล่อยกู้ควรมีการให้กู้ทุกเดือน และในการส่งเงินคืนควรส่งทั้งต้นและดอกเบี้ย ควรให้มีการส่งทุกเดือน เพื่อที่จะได้มีเงินในการหมุนเวียนและบริหารการกู้ยืมอย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการประชุมสัมพันธให้สมาชิกในหมู่บ้านเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุน ให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้มีการกู้ยืมหมุนเวียนกันอย่างต่อเนื่อง

3) ควรนำเงินตั้งจะมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่นปล่อยกู้เพื่อจะได้ให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพได้แก่

5.2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ

1) ควรส่งวิทยากรไปช่วยพัฒนาภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ผนวกกับภูมิปัญญาสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมอาชีพ

2) ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ที่มีศักยภาพทั้งในด้านการผลิต และการตลาด

3) ควรมีการฝึกอบรมอาชีพเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรเน้น ทักษะในการผลิต รวมไปถึงกระบวนการตลาดด้วย

4) ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถยื่นข้อร้องเรียนได้ โดยการดึงความรู้ความสามารถของคนในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชน

5.2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมาวิจัยเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกในหมู่บ้านในอดีต
- 2) นำข้อมูลจากกองทุนหมู่บ้านอื่นๆ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงสาเหตุของความสำเร็จตัวอย่าง เช่น หมู่บ้านปรังค์เก่าสามารถตั้งกลุ่มปลูกเห็ดขายทำให้เกิดรายได้เพราะเหตุใด
- 3) ข้อมูลที่ได้จากคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนเกี่ยวกับปัญหา หรืออุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมไปถึงวิธีการแก้ไขปัญหาคด้วย เช่น ไม่สามารถจัดตั้งกองทุนขึ้นมาได้ เพราะชาวบ้านไม่เข้าใจนโยบายของรัฐบาล แนวทางแก้ไขควรจัดเจ้าหน้าที่ทางราชการ หรือวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์.**
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.**
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.**
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. **คู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้ง.**
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ศุภสกลลาดพร้าว.**
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.**
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2544. **คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการบริหารโครงการ. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.**
- มัลลิกา สังข์สนิท. 2544. **รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. หน้าที่ 221-234. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, คณะทำงานเพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษา. 2545. **คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร.1 -12. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.**
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์. เอกสารเพิ่มเติมประกอบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.**